ભાદરવા સુદ ૨, મંગળવાર તા. ૮-૯-૧૯૬૪
શ્રી તારણસ્વામી દ્વારા રચિત શ્રાવકાચાર, ગાથા-૩, ૧૩, ૩૩, ૩૧૩, ૩૫૩થી ૩૫૭, પ્રવચન-૧૮

યે શ્રાવકાચાર ગ્રંથ હૈ. ઈસકે કર્તા તારણસ્વામી અધ્યાદષ્ટિવંત ૫૦૦ સાલ પહલે હુએ. ઉન્હોંને શ્રાવકાચાર કિસે હોતા હૈ, કિસપ્રકાર હોતા હૈ ઉસકા યહાં કથન હૈ. મંગલાચરણ કરતે હૈં, શ્રાવકાચાર શુરુ કરનેસે પહલે.

देव देवं नमस्कृतं, लोकालोक प्रकाशकं।
त्रिलोकं अर्थ ज्योति, ओमाकारं च विन्दते।।१।।

પહલી ગાથા. ક્યા કહતે હૈં? દેવ. ચાર પ્રકારકે દેવોંકે દેવ. ઈન્દ્રાદિક દ્વારા '**नमस्कृतं**'. દેવાધિદેવ પરમાત્મા તીર્થંકરદેવ ત્રિલોકનાથ પરમેશ્વર, ચાર પ્રકારકે દેવોંકે ભી દેવ હૈં. ચાર પ્રકાર-ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષ ઔર વૈમાનિક, જો ચાર પ્રકારકે દેવ હૈં, વે ભી ઉનકો નમસ્કાર કરતે હૈં. ઈસલિયે દેવાધિદેવ કહનેમેં આતા હૈ. '**लोकालोक प्रकाशकं**'. લોક ઔર અલોકકા પ્રકાશ કરનેવાલે. તીન લોકકે પદાર્થોંકે લિયે જ્યોતિરૂપ હૈ. ભગવાન સર્વજ્ઞ પરમેશ્વર વીતરાગદેવ તીન લોકમેં લોક ઔર અલોકકે પ્રકાશક હૈં ઔર તીન લોકકે પદાર્થકે જ્યોતિરૂપ હૈં. તીન લોકકે પદાર્થકી જ્યોતિ હૈ કિ ઈસ જગતકે પદાર્થ ઐસે હૈં ઔર મૈં ઐસા હૂં. ઐસા ભગવાનકા જ્ઞાન પ્રકાશતા હૈ તો ઉસે જ્યોતિરૂપ કહનેમેં આતા હૈ.

ૐકો ભી વંદના કરતા હૂં. આચાર્ય મહારાજ તારણસ્વામીકો ૐકા બહુત પ્રેમ હૈ. તો પહલે ૐ જો પાંચ પરમેષ્ઠીકા વાચક શબ્દ હૈ, વાચક-વાચ્ય, ઉનકો વંદના કરતે હૈં. ભગવાનકી વાણી, ભગવાન હી ૐ હૈં. ઔર ભગવાનકે મુખમેંસે 'ૐકાર ધ્વનિ સુણી અર્થ ગણધર વિચારે' ભગવાનકે મુખમેંસે ૐ વાણી નીકલતી હૈ. ગણધર ઉસમેંસે બારહ અંગકી રચના કરતે હૈં. યહાં તારમસ્વામી પ્રથમ શ્લોકમેં હી શ્રાવકકા સ્વરૂપ કહનેસે પહલે, દેવાધિદેવકો પહલે નમસ્કાર કિયા હૈ.

૧૩વીં ગાથા. સરસ્વતીકો નમસ્કાર.

कुज्ञानं तिमिरं पूर्नं, अंजनं ज्ञान भेषजं।
केवलि दृष्ट स्वभावं, जिन सरस्वती नमः।।१३।।

દેવાધિદેવકો નમસ્કાર કરકે તારણસ્વામી યહાં ૧૩વીં ગાથામેં સરસ્વતીકો નમસ્કાર કરતે હૈં. ભાવ સરસ્વતી અંતરકા જ્ઞાન, દ્રવ્ય સરસ્વતી વીતરાગકી વાણી. ભાવ સરસ્વતી અંતરકા સમ્યક્ જ્ઞાન. કેવલજ્ઞાન અથવા ભાવશ્રુતજ્ઞાન. ઔર દ્રવ્ય સરસ્વતી ભગવાન ત્રિલોકનાથ પરમાત્માકી વાણી. ઉસકો યહાં સરસ્વતી કહનેમેં આયા હૈ. યે સરસ્વતીકો યહાં નમસ્કાર

કરતે હૈં.

કૈસી હૈ સરસ્વતી-ભગવાનકી વાણી? મિથ્યાજ્ઞાનરૂપી અંધકારસે જો પૂર્ણ ભાવ હૈ, ઉસકો મિટાનેકે લિયે.. સમજમેં આયા? અનાદિકા જો અજ્ઞાન નિગોદસે લેકર અનંત બૈર જૈન સાધુ હોકર, દિગંબર દ્રવ્યલિંગ મિથ્યાદૃષ્ટિકો ધારણકર નૌંવી ગ્રૈવયક તક ગયા તો ભી અજ્ઞાનકા નાશ હુઆ નહીં. ઈસ અજ્ઞાનકા નાશ કરનેવાલી (સરસ્વતી હૈ). સંપૂર્ણ અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર, પૂર્ણ જો અજ્ઞાનીકા ભાવ, ઉસકો મિટાનેકે લિયે ભગવાનકી વાણીમેં સામર્થ્ય હૈ. દૂસરેકી વાણી અજ્ઞાન મિટાનેમેં નિમિત્ત ભી હો સકતી નહીં. દેખો! દેવાધિદેવકો નમસ્કાર કિયા (બાદમેં) ૧૩વીં ગાથામેં યહ આયા. સમજમેં આયા?

ભગવાન કૈસે હૈં? '**केवलि दृष्ट स्वभावं**'. કેવલી દ્વારા તીન કાલ તીન લોક જે દિખનેમેં આયે, ઉસકા પ્રકાશ કરનેવાલી ઐસી જિનેશ્વર-વાણી હૈ. ભગવાનકી વાણીમેં તીન કાલ, તીન લોક જો જ્ઞાનમેં દેખનેમેં આયે, વહી વાણીમેં આયા હૈ. જૈસા જ્ઞાન હુઆ ઐસી વાણી હુઈ. ઉસ વાણીકો યહાં સરસ્વતી કહતે હૈં. ઔર ઉસ સરસ્વતીકો યહાં વિનય કરકે નમસ્કાર કરકે શ્રાવકાચારકા વર્ણન કરનેમેં આતા હૈ. કહો, સમજમેં આયા? અબ, ૩૩. ૩૩ (ગાથા) હૈ ન? અબ તત્ત્વકી બાત આયી. શરૂઆત યહાંસે હોતી હૈ. દેખો, ક્યા કહતે હૈં?

દેવકો નમસ્કાર કરકે ઔર સરસ્વતીકો નમસ્કાર કરકે સમ્યગ્દર્શનકા સ્વરૂપ કહનેમેં આતા હૈ. સમ્યગ્દર્શન કિસકો હોતા હૈ? કૈસે હોતા હૈ? ઉસકા ક્યા સ્વરૂપ હૈ? ઉસકા વર્ણન કરતે હૈં.

सप्त प्रकृति विच्छेदो, शुद्ध दृष्टि व दिृष्टते।
श्रावकं अव्रतं जैनं, संसार दुःख परान्मुखम।।३३।।

સાતોં પ્રકૃતિયોં કા સર્વથા ક્ષય. દેખો! અપને સુબહ ચલતા હૈ. કર્મકી પ્રકૃતિ હૈ વહ અપનેકો દોષ નહીં કરતી હૈ. સેઠ! આતા હૈ? સબેરે ચલતા હૈ. કર્મ અપનેકો દોષ નહીં કરતા હૈ, યહ નિર્ણય પહલે કરના ચાહિયે. મિથ્યાશ્રદ્ધા, મિથ્યાજ્ઞાન ઔર રાગ-દ્વેષ રૂપી મિથ્યાચારિત્ર, કર્મસે અપની પર્યાયમેં હોતે હૈં, ઐસા હૈ નહીં. અપના અનાદિકા સ્વરૂપકા અભાનકે કારણ મિથ્યાશ્રદ્ધા, મિથ્યાજ્ઞાન ઔર મિથ્યા રાગ-દ્વેષકા પરિણામ અપની પર્યાયમેં અપને ઊલટે પુરુષાર્થસે આત્મામેં હોતા હૈ. ..લાલજી! કર્મ નહીં કરવાતા. વહ પહલે કહા. '**सप्त प्रकृति विच्छेदा**'. છેદ કરનેવાલા અપને પુરુષાર્થસે ઊલટા રાગ-દ્વેષ ઔર મિથ્યાત્વ કરતા થા, વહ સુલટા પુરુષાર્થ કરકે, ઉસ સાતકે નિમિત્તસે અપની પર્યાયમેં મલિનતા થી, ઉસકા છેદ હુઆ. તો સાત પ્રકૃતિ ભી ઉસ કારણસે છેદ હો જાતી હૈ. સમજમેં આયા?

સાત પ્રકૃતિમાં નામ નહીં આતા હોગા. મિથ્યાત્વ, મિશ્રપ્રકૃતિ, સમકિત મોહની. ઐસી તીન પ્રકૃતિ હૈ. દર્શનમોહની ઔર અનંતાનુબંધી ચાર. અનંત સંસારકા કારણ. અનંત ક્રોધ, માન, માયા ઔર લોભ. યે સાત પ્રકૃતિ હૈ. સેઠ! સાત પ્રકૃતિકે નામ આતે હૈં? પૂરે નામ નહીં આતે. ઠીક હૈ, કબુલ કરતે હૈં, ઠીક હૈ. દેખો! ૩૩મેં આયા. '**सप्त प्रकृति विच्छेदा**'.

ઉસકા અર્થ અપને આત્મામેં શુદ્ધ સ્વભાવ અખંડ આનંદ ઔર જ્ઞાયકમૂર્તિ હૈ, ઉસકી અંતર્મુખ દૃષ્ટિ કરનેસે સબ પ્રકૃતિકે નિમિત્તસે અપની પર્યાયમેં જો અપરાધ મિથ્યાત્વકા થા, ઉસકા જબ નાશ હુઆ તો સાત પ્રકૃતિકા ભી નાશ હોતા હૈ. સાત પ્રકૃતિકા આત્માસે નાશ કરના પડતા હૈ ઐસા નહીં. સમજમેં આયા? આત્મા પર પ્રકૃતિકા છેદ કરે ઐસા નહીં. આત્મા અપના જ્ઞાયક ચૈતન્યસ્વરૂપ.. વહ અભી પીછે આયેગા, અપને સ્વભાવમેં... ૩૫૩ આદિમેં આયેગા. ભગવાન આત્મા વસ્તુ એક સમયમેં પૂર્ણ જ્ઞાયક આનંદ. પર્યાયમેં કર્મકા નિમિત્ત હૈ ઔર અપરાધ જીવ અપની ભૂલસે કરતા હૈ. ઉસ ભૂલકો ટાલના ઉસકા નામ સપ્ત પ્રકૃતિકા નાશ હો જાતા હૈ, ઐસા નિમિત્ત-નૈમિત્તિક સંબંધ બતાયા હૈ.

'**सप्त प्रकृति विच्छेदा**'. અપના જ્ઞાયકમૂર્તિ પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ, ઉસકી અંતર દૃષ્ટિ કરનેસે મિથ્યાત્વ ઔર અનંતાનુબંધી ભાવકા નાશ હોતા હૈ. ક્યા કહા? ભાવકર્મકા નાશ હોતા હૈ. ભાવકર્મ મિથ્યાત્વ પરિણામ, રાગ-દ્વેષ ભાવ વહ ભાવકર્મ હૈ. ઔર પ્રકૃતિ જડ દ્રવ્યકર્મ હૈ. તો દ્રવ્યકર્મકા ભી નાશ આત્મામેં કરના નહીં હૈ. ભાવકર્મકા ભી નાશ કરું ઐસા નહીં હૈ. અમરચંદભાઈ! અપના શુદ્ધ જ્ઞાનમૂર્તિ પર્યાયમેં અનાદિસે ભૂલ કરતા થા, મિથ્યા અભિપ્રાય (થા કિ) પુણ્યમેં ધર્મ હૈ, પાપમેં મજા હૈ, સંયોગી ચીજ મૈં કરતા હૂં, સંયોગસે મેરેમેં સુખ હોતા હૈ, ઐસી જો મિથ્યાશ્રદ્ધાકા અભિપ્રાય થા, ઉસકે સાથ જો અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા, લોભકા વિકાર થા, ઉસસે મેરા સ્વરૂપ ભિન્ન હૈ, ઐસા પૂર્ણ શુદ્ધ જ્ઞાયકકી દૃષ્ટિ કરનેસે, વહ વિકાર ભાવકર્મ કા નાશ અથવા ઉત્પત્તિ હોતી નહીં, ઉસકા અર્થ ભાવકર્મકા નાશ આત્માને કિયા ઐસા કહનેમેં આતા હૈ. અમરચંદભાઈ! ભાવકર્મકા નાશ આત્મા કર સકતા નહીં. ભાવકર્મ ઉત્પન્ન હોતા હૈ પર્યાયમેં, લેકિન વહ સ્વભાવ દૃષ્ટિસે (હોતા) નહીં ઔર સ્વભાવકી દૃષ્ટિ કરનેસે ઉસકા નાશ કરના પડતા હૈ ઐસા ભી નહીં. સમજમેં આયા? સ્વભાવ જ્ઞાયક ચૈતન્યમૂર્તિ અખંડાનંદ એકરૂપ સ્વરૂપ પરમાત્મા મેરા અભેદ સ્વરૂપ હૈ. દેખો! ઉસકી દૃષ્ટિ કરનેસે મિથ્યાત્વરૂપી વિકારી ભાવકર્મ ઔર અનંતાનુબંધીકા વિકારરૂપ પરિણામ મલિન ભાવકર્મ, ઉસકા નાશ હો જાતા હૈ. નાશકા અર્થ ઉસ વિકારકી ઉત્પત્તિ હોતી નહીં. સ્વભાવક આશ્રય-દૃષ્ટિ કરનેસે વિકારકી ઉત્પત્તિ હોતી નહીં, ઉસકો વિકારકા નાશ કિયા ઐસા કહનેમેં આયા હૈ. સમજમેં આયા? અભ્યાસ નહીં. ..ચંદજી! અભ્યાસ કિયા હૈ કભી? કમાના, પૈસા, પૈસા, પૈસા. ક્યા કહતે હૈં?

કહતે હૈં, '**सप्त प्रकृति विच्छेदा**'. જૈનદર્શનમેં ઐસી ચીજ હૈ, અન્યમેં ઐસા હૈ નહીં. સાત પ્રકૃતિ ક્યા હૈ, ઉસકે નિમિત્તસે આત્મા અપનેસે ક્યા અપરાધ કરતા હૈ ઔર ઉસ અપરાધકા નાશ કિસ પ્રકારસે હોતા હૈ, ઐસા ઉસકો પહલે સમજમેં લેના ચાહિયે. પ્રકૃતિ તો જડ હૈ, વહ તો નિમિત્તમાત્ર હૈ. જડ પ્રકૃતિ અપનેકો દોષ કરતી નહીં. દોષ કરતા હૈ તો પ્રકૃતિકો નિમિત્ત કહનેમેં આતા હૈ. શોભાલાલભાઈ! સમજમેં આયા?

કહતે હૈં, '**सप्त प्रकृति विच्छेदा शुद्ध दृष्टि व दिृष्टते**'. દેખો! હૈ ન? શુદ્ધ આત્મદષ્ટિ હી, શુદ્ધ ક્ષાયિક સમ્યગ્દર્શન હી. ઈતના જોર લિયા, ભાઈ! શુદ્ધ દષ્ટિ હૈ ન? શુદ્ધ. શુદ્ધકા અર્થ કિયા. જ્ઞાયક દષ્ટિ અથવા શુદ્ધ ચૈતન્યમૂર્તિકી દષ્ટિ, ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન કહનેમેં આતા હૈ કિ જો શ્રાવકકા પહલા ધર્મકા આચરણ હૈ. શ્રાવકાચારમેં પહલા આચરણ ઉસકો કહતે હૈં. સમજમેં આયા? સમ્યગ્દર્શનકા આચરણ હુએ બિના શ્રાવકકા કોઈ આચરણ હો સકતા નહીં, હોતા હી નહીં. તો પહલે સમ્યગ્દર્શનકી વ્યાખ્યા કી. દેખો! સંખ્યા ભી ૩૩ આયી હૈ ઉસમેં. દો તીન. સમજે?

'**शुद्ध दृष्टि व दिृष्टते**' આત્મામેં .. કરતા હૈ. ક્યા કહા? અપના સ્વભાવ પરમાનંદ જ્ઞાયકભાવ (હૈ), ઐસી દષ્ટિ કરનેસે સપ્ત પ્રકૃતિકા વિચ્છેદ હોતા હૈ ઔર અપના સ્વભાવ ઉસમેં પ્રતીતમેં, દિખનેમેં આતા હૈ. પ્રતીતમેં, દિખનેમેં-શ્રદ્ધામેં, દિખનેમેં આતા હૈ. ..જી! પહલી બાત શ્રાવકકી યહ મૂલકી બાત હૈ. ઈસકે બિના, સમ્યગ્દર્શન બિના શ્રાવકપના હોતા હી નહીં. જૈન હોનેપર ભી. યહાં દેખો! '**श्रावकं अव्रतं जैनं**'. તીસરા પદ હૈ. સમજમેં આયા? ઐસા અવિરતી શ્રાવક હોતા હૈ વહી જૈની હૈ. હૈ ભાઈ? જૈની, યે જૈની હૈ. યહાં તો તારણસ્વામી ઉસકો જૈની કહતે હૈં. અમરચંદભાઈ! નામનિક્ષેપસે જૈન હૈ, સ્થાપનામેં-સંપ્રદાયમેં જન્મ હુઆ હૈ, ઉસકો પરમાર્થસે જૈન કહતે નહીં. રતનલાલજી! હમ જૈનમેં જન્મે હૈં તો હમ જૈની હૈ. નહીં. ના કહતે હૈં.

'**श्रावकं अव्रतं जैनं**' અભી તો અવ્રતી જૈન સમ્યગ્દષ્ટિ. જિસકો અભી વ્રત નહીં હો, ચારિત્ર નહીં હો, વહ પ્રથમ દશા જૈનકી (હૈ). '**श्रावकं अव्रतं जैनं**' અવ્રતી જૈન અપના શુદ્ધ આત્માકો દેખતા હૈ, શ્રદ્ધા કરતા હૈ, અનુભવ કરતા હૈ, સપ્ત પ્રકૃતિકા નાશ હોતા હૈ. તબ ઉસકો અવ્રતી જૈન પ્રથમ ભૂમિકાકા કહનેમેં આતા હૈ. સમજમેં આયા? એ.. સેઠ! હમ જૈનમેં જન્મે હૈં (ઈસલિયે) હમ જૈન હૈ, જૈન હૈ, ઐસા નહીં. નહીં ચલેગા. દેખો! ક્યા કહતે હૈં?

'**संसार दुःख परान्मुखम**' કૈસા હૈ જૈન? કિ જો અવ્રતી શ્રાવક હોતા હૈ વહી જૈની હૈ. જૈનકા અર્થ જિતનેવાલા. કિસકો જિતનેવાલા? અપની પર્યાયમેં રાગ-દ્વેષ ઔર અજ્ઞાન ઔર મિથ્યાભાવ હૈ, ઉસે સ્વભાવકે આશ્રયસે જિતનેવાલા, ઉસકો અવ્રતી જૈન, જૈનકે પહલે એક નંબરમેં ગિનનમેં આતા હૈ. કહો, સમજમેં આયા? ઉસકે બિના જૈન કહતે નહીં. માત્ર પૂજા, ભક્તિ, વ્રત-બાહ્યકા વ્રત, આચરણ કરો (ઉસમેં) રાગકી મંદતા હો તો પુણ્ય હૈ. જૈનપના ઉસમેં નહીં આયા? જૈનપના, તો કહતે હૈં કિ, '**संसार दुःख परान्मुखम**'. વહી જૈન સંસારકે દુઃખોંસે વિપરીત સુખકા ભોગનેવાલા હૈ. ક્યા કહા? આત્મા અપના શુદ્ધ આનંદ, જ્ઞાયકમૂર્તિકી અંતર્મુખ દષ્ટિ કરનેસે વહ દુઃખસે પરાન્મુખ હો જાતા હૈ. સમ્યગ્દષ્ટિ, હાં! પ્રથમ ચૌથે ગુણસ્થાનમેં અવ્રતી સમ્યગ્દષ્ટિ. અભી પંચમ ગુણસ્થાનકા શ્રાવક બાદમેં હોગા. ઔર છઠ્ઠા-સાતવાં મુનિકા

તો બાદમેં આતા હૈ. કહતે હૈં...

સંપ્રદાયમેં માલૂમ નહીં હૈ કિ ક્યા હૈ. ક્યા તીર્થંકર કહતે હૈં, ક્યા સાધુ કહતે હૈં, ક્યા જ્ઞાની કહતે હૈં, માલૂમ નહીં ઔર માન લે કિ હમ જૈન હૈં. યહાં તારણસ્વામી ના કહતે હૈં કિ ઉસકો હમ જૈન કહતે નહીં. શોભાલાલભાઈ! પ્રયત્ન કરના પડેગા, ઐસા કહતે હૈં. પૈસે ઐસે હી પુણ્યકે કારણ મિલ જાતે હૈં, ઉસમેં કુછ હૈ નહીં. ધૂલમેં કુછ નહીં હૈ, ઉસમેં ક્યા હૈ? પાંચ-પચાસ ક્રોડ, દો ક્રોડ મિલે ઉસમેં આત્મામેં ક્યા આયા? આત્મામેં ક્યા આયા? આત્મામેં આયી મમતા. વહ ચીજ તો યહાં આતી નહીં. મુજે મિલા, ઐસી મમતા ઉસકે પાસ આયી. બરાબર હૈ? ...ચંદભાઈ! વહ ચીજ ઉસકે પાસ આતી હૈ? વહ તો ભિન્ન રહતી હૈ. યથસ્થાનમેં હૈ, ઉસકે સ્થાનમેં હૈ. ઉસે લગતા હૈ કિ મૈં ક્રોડકા આસામી હૂં, મૈં પાચ ક્રોડકા (ધની હૂં), વહ તો મમતા હુયી. મમત્વ નામ દુઃખ હુઆ, દુઃખ નામ આકૂલતા હુઈ. ઉસમેં ક્યા આયા? આકૂલતા આયી. ક્યોં, પ્રેમચંદજી! ક્યા આયા? પૈસેમેં આકૂલતા આયી. પૈસેસે નહીં, હાં! ઉસકી મમતાસે.

કહતે હૈં, '**श्रावकं अव्रतं जैनं, संसार दुःख परान्मुखम**'. એક ગાથામેં કિતના ભરા હૈ! એક તો, સાત પ્રકૃતિ જૈનમેં હોતી હૈ, દૂસરેમેં હોતી નહીં. અમરચંદભાઈ! સાત પ્રકૃતિ. અનંતાનુબંધી ચાર, મિથ્યાત્વ, મિશ્ર યે અન્યમેં જૈનકે અલાવા કહીં હોતી નહીં. સર્વજ્ઞ ભગવાનને માર્ગ દેખા ઉસમેં આત્માકી પર્યાયમેં પહલે મિથ્યાત્વકા દોષ હોતા હૈ, ઉસમેં નિમિત્તરૂપ સાત પ્રકૃતિયાં પડી હૈં. ઉસ પ્રકૃતિકા નાશ કૈસે હોતા હૈ? યહાં તો, '**विच्छेदो**' કહા હૈ. અપના શુદ્ધ ભગવાન જ્ઞાયકભાવ ચૈતન્યસૂર્ય પ્રકાશમય, જો પર્યાયમેં મિથ્યાત્વભાવ હૈ, સ્વભાવકે આશ્રયકે મિથ્યાત્વભાવકા છેદ હો જાતા હૈ. તો પ્રકૃતિકા છેદ તો સહજ હો જાતા હૈ. ઉસકા નામ ભગવાન તીર્થંકર કહતે હૈં ઐસે તારણસ્વામી કહતે હૈં કિ ઉસકો હમ જૈન કહતે હૈં. દૂસરેકો જૈન કહતે નહીં.

'**संसार दुःख परान्मुखम**'. ઓહો..! સમ્યગ્દર્શન હુઆ તબસે દુઃખ-આકૂલતાકે પરિણામસે સમકિતી પરાન્મુખ હૈ. સમજમેં આયા? પરાન્મુખ નામ ઊલટા હૈ. અપને આત્મામેં આનંદ હૈ, ઈસ આનંદકા અનુભવ કરનેવાલા સમકિતી હૈ. ...યાજી! આહાહા..! સમજમેં આયા? અતીન્દ્રિય આનંદકા ભંડાર આત્મા પૂર્ણાનંદ પ્રભુ, ઉસમેં આનંદમેં ઘુસકર દૃષ્ટિમેં એકાકાર હોકર (અર્થાત્) દૃષ્ટિ સ્વભાવમેં એકાકાર હોકર સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈન હુઆ, વહ દુઃખસે પરાન્મુખ હુઆ. આકૂલતા હૈ, સંયોગ ભી હૈ, લેકિન દૃષ્ટિમેં ઉસસે પરાન્મુખ હુઆ. ભાઈ! ઐસા લિયા. સ્વભાવ સન્મુખ હુઆ હૈ.

'**संसार दुःख परान्मुखम**' દેખો! શબ્દ ક્યા લિયા? આત્મા શુદ્ધ આનંદ ઔર જ્ઞાયક હૈ. ઉસકે સન્મુખ હુઆ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈન પ્રથમ ભૂમિકાકા. સ્વભાવ આનંદમૂર્તિ ભગવાન, ઉસકે સન્મુખ હુઆ ઔર વિકારસે પરાન્મુખ હુઆ. આહાહા..! વિકાર ઔર આકૂલતા હોનેપર ભી

એક હી ક્ષણમેં ધર્માત્મા, અપના સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ, ઉસમેં સાવધાન સન્મુખ હુઆ હૈ ઔર દુઃખકી આકૂલતા હોનેપર ભી ઉસસે પરાન્મુખ હુઆ હૈ, વિમુખ હુઆ હૈ, અપના મુખ બદલ દિયા હૈ. અમરચંદભાઈ! .. લિયા હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ, અપના મુખ પર ઉપર જો મિથ્યાત્વમેં અનાદિકા થા, પુણ્ય ઔર પાપ મૈંને કિયા, રાગ-દ્વેષ મૈંને કિયે, સંયોગ મૈં પ્રાપ્ત કરતા હૂં, સંયોગ મૈં દૂર કરતા હૂં, અપની જ્ઞાન, દર્શન, વીર્યકી જો અલ્પ પર્યાય હૈ, ઉતના મૈં હૂં, ઐસી જો માન્યતા મિથ્યાત્વમેં પરસન્મુખમેં થી, વહ જબ અપના સ્વભાવ ત્રિકાલ જ્ઞાયક સન્મુખ હુઆ તો સંયોગ, કર્મ ઔર રાગ ઐસી આકૂલતાસે અપના મુખ મોડ દિયા હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા? દેખો! એક ૩૩વીં ગાથામેં ઇતના કહા હૈ. શોભાલાલભાઈ! હૈ કિ નહીં ઉસમેં? દેખો! આપકો દિયા, સેઠકો હાથમેં સામને દિયા. વહીખાતેકે પન્ને ઘુમાતે હૈં કિ ઇસ પન્ને પર ક્યા લિખા હૈ? તારણસ્વામી ક્યા કહતે હૈં? સમજમેં આયા?

જાને બિના હોતા હોગા? સંસારમેં જાને બિના માલ લેને જાતા હોગા? શક્કર લેને જાયે વહાં ઐસા કહે કિ દૂધ ચાહિયે, તો? શક્કર લેને જાના હો, સબ્જી લેની હો, સબ્જી કહતે હૈં ન? પચાસ જાતકી સબ્જી હો, સબ્જી લેને જાયે (ઔર કહે કિ), દાલ દીજિયે. સબ્જી દેગા? જો સબ્જી લેની હો ઉસકા નામ લે, ઉસકા જ્ઞાન કરે તો સબ્જી મિલેગી. દૂધીકી સબ્જી લાઓ. વહાં જાકર કહે કિ, કપડા લાઓ. પાગલ હૈ. સબ્જીકી દુકાન પર કપડા કહાંસે આયા? વહાં ભી ઉસકા ભાન કરના પડતા હૈ કિ મૈં સબ્જી લેને આયા હૂં. લેકિન સબ્જીમેં પચાસ ચીજ હૈ વહ નહીં. મૈં તો લોંકી લેનેકો આયા હૂં. તો ઉસકા જ્ઞાન દૂસરેસે ભિન્ન કરના પડતા હૈ. યે નહીં, યે નહીં, કરેલા નહીં, તુર નહીં, યે લોંકી (ચાહિયે). ઐસા કરના પડતા હૈ કિ નહીં? ઐસા જ્ઞાન કિયે બિના મિલ જાતા હૈ?

ઐસે આત્મા, સંયોગ નહીં, રાગ નહીં, કર્મ નહીં, અપૂર્ણ પર્યાય જિતના નહીં. મૈં પૂર્ણ જ્ઞાયકભાવ સ્વભાવ હૂં, ઐસા પરસે ભેદજ્ઞાન કરનેસે અપને સ્વરૂપકા પત્તા લગતા હૈ. ઉસકે સિવા સ્વરૂપકા ઉસે લગતા નહીં. સમજમેં આયા?

કહતે હૈં કિ '**संसार दुःख परान्मुखम**'. ઓહો..! ભાષા કૈસી કી હૈ? શુદ્ધ દૃષ્ટિ અંતર સ્વભાવ સન્મુખ (હુઈ) તો દુઃખસે પરાન્મુખ હુઆ. સ્વભાવ ભગવાન આત્માકે સન્મુખ હુઆ ઔર વિકલ્પ હૈ સહી, દુઃખ (હૈ), અભી અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ હૈ. દુઃખ તો હૈ, રાગ હૈ, વિષયભોગકા રાગ હૈ. લેકિન ઉસ દુઃખસે દૃષ્ટિ પરાન્મુખ હૈ. સ્વભાવમેં આનંદ સન્મુખ દૃષ્ટિ હૈ, દુઃખ પર ઉસકી દૃષ્ટિ હૈ નહીં. ઉસકા નામ અવ્રત શ્રાવક જૈન કહનેમેં આતા હૈ. અબ, વ્રત તો બાદમેં (આયેંગે). બારહ વ્રતકા ધારણ કરનેવાલા શ્રાવક, વહ તો બાદકી બાત હૈ. પહલે યહ ઉસકે પાસ હોના ચાહિયે. યે નહીં હૈ તો ઉસે શ્રાવક કહનેમેં આતા નહીં. કહો, સમજમેં આયા? અબ ૩૫૩. સબમેં આગે તીન આયા હૈ. દર્શન, જ્ઞાન ઔર ચારિત્ર તીન હોતે હૈં કિ નહીં? ૩૫૩ હૈ ન. દેખો!

द्रव्यदृष्टि च संपूर्णं, शुद्धं सम्यग्दर्शनम्।
ज्ञानमयं सार्थ शुद्धं, करणानुयोग चिंतनं।।३५३।।

હૈ ૩૫૩? દેખો! કરણાનુયોગકી બાત કરતે હૈં, તારણસ્વામી. કરણાનુયોગકા અર્થ કર્મ, કર્મકા પરિણામ, આત્માકા સૂક્ષ્મ પરિણામ ક્યા હૈ, વહ ચરણાનુયોગમેં બાત ચલતી હૈ. દ્રવ્યાનુયોગમેં તત્ત્વકી બાત ચલતી હૈ, કરણાનુયોગમેં પરિણામકી સૂક્ષ્મ બાત ચલતી હૈ, કથાનુયોગમેં કથા ચલતી હૈ, ચરણાનુયોગમેં પુણ્ય-પાપકા અધિકાર ચલતા હૈ. પુણ્ય કિસકો ઔર પાપ (કિસકો કહના). યહાં ચરણાનુયોગમેં કહતે હૈં, '**द्रव्यदृष्टि च संपूर्णं**'. દ્રવ્યદૃષ્ટિ-દ્રવ્યાર્થિકનય પૂર્ણ દ્રવ્યકો દેખનેવાલી હૈ. ક્યા કહતે હૈં? દેખો! કભી પઢા હૈ કિ નહીં? સેઠ! ના કહતે હૈં, રામજીભાઈ ના કહતે હૈં. સમજેમેં આયા? ક્યા કહતે હૈં?

'**द्रव्यदृष्टि च संपूर्णं, शुद्धं सम्यग्दर्शनम्**'. દ્રવ્ય અખંડ મેરા. દ્રવ્ય યાની યે પૈસે નહીં, હાં! આત્મા. વહ કહતે થે, યહાં આયે થે, મોહનભાઈકે રિશ્તેદાર થાનસે આયે થે. લિખા હૈ ન? દ્રવ્યદૃષ્ટિ તે સમ્યગ્દૃષ્ટિ. અપને વહાં જૈન સ્વાધ્યાય મંદિરમેં હૈ ન. દ્રવ્યદૃષ્ટિ તે સમ્યગ્દૃષ્ટિ. ઉસને કહા, મહારાજ! યે પૈસેવાલા સમ્યગ્દૃષ્ટિ ઐસા કહાં-સે આયા? ક્યોંકિ યહાં પૈસેવાલે બહુત આતે હૈં. પૈસેવાલે પહેલેસે બહુત આતે હૈં. લાખોપતિ, ક્રોડોપતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ? અરે..! આપકો માલૂમ નહીં હૈ. થાનવાલે માણેકચંદભાઈ. સમજમેં આયા? ભાઈ! દ્રવ્યદૃષ્ટિ (યાની) યે આપકે પૈસે નહીં. શોભાલાલભાઈ!

યહાં દ્રવ્ય શબ્દ આયા ન? '**द्रव्यदृष्टि च संपूर्णं**'. દ્રવ્ય યાની અપના સ્વભાવ-વસ્તુ ત્રિકાલ. ઉસે દ્રવ્ય કહતે હૈં. એક સમયમેં રાગ નહીં, નિમિત્ત નહીં, એક સમયકી પર્યાય નહીં. ઔર ગુણ-ગુણીકા ભેદ નહીં. મૈં ગુણી આત્મા હૂં ઔર મેરેમેં જ્ઞાન, દર્શન, આનંદ હૈ, ઐસા ભી ભેદ નહીં. અભેદ એકાકાર દ્રવ્ય સ્વભાવ ત્રિકાલ જ્ઞાયક હૈ, ઉસકો યહાં દ્રવ્યદૃષ્ટિ કહતે હૈં. જો સમ્યગ્દર્શનકા વિષય દ્રવ્ય. ઉસકી દૃષ્ટિ ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન. સમજમેં આયા? આહાહા..! ઉસમેં કોઈ ભગવાન ભી કામ કરતે નહીં ઔર ભગવાન પર લક્ષ્ય કરનેસે દ્રવ્યદૃષ્ટિ હોતી નહીં. શુભ રાગકી ક્રિયામેં લક્ષ્ય હોનેસે ભી દ્રવ્યદૃષ્ટિ હોતી નહીં. અપની પર્યાયકા લક્ષ્ય કરનેસે ભી દ્રવ્યદૃષ્ટિ હોતી નહીં. ગુણ-ગુણીકા ભેદ કરનેસે ભી દ્રવ્યદૃષ્ટિ હોતી નહીં.

આત્મા અનંત ગુણકા પિંડ હૈ, પૂર્ણ જ્ઞાન ઔર આનંદકા ધરનેવાલા મૈં આધાર હૂં. ઔર યે ગુણ મેરેમેં રહનેવાલે આધેય હૈ. શક્કર આધાર હૈ ઔર શક્કરમેં સફેદપના, મીઠાસ રહતી હૈ વહ આધેય હૈ, ઐસા ભેદ ભી જિસમેં નહીં હૈ. એક દ્રવ્યદૃષ્ટિ પૂર્ણ જ્ઞાયકમૂર્તિ... સંપૂર્ણ દ્રવ્યદૃષ્ટિ દ્રવ્યાર્થિકનય પૂર્ણ દ્રવ્યકો દેખનેવાલી હૈ. ક્યા કહા? દ્રવ્યદૃષ્ટિ સંપૂર્ણકો દેખનેવાલી હૈ. સંપૂર્ણ શબ્દ પડા હૈ ન. સમજમેં આયા? દેખો! યે આત્માકા વાસ્તુ હોતા હૈ. સેઠ! દ્રવ્યદૃષ્ટિ સંપૂર્ણ, ઐસા તારણસ્વામી ૩૫૩ ગાથામેં પુકાર કરતે હૈં. જિસ દૃષ્ટિમેં દ્રવ્ય આયા વહ દૃષ્ટિ સંપૂર્ણ હૈ. બાકી સંપૂર્ણ નહીં, સબ અપૂર્ણ હૈ. સમજમેં આયા? અપની પર્યાયકો

માનના, વહ ભી અપૂર્ણ હૈ. વહ સંપૂર્ણ નહીં. માત્ર ગુણકે ભેદકો માનના વહ ભી સંપૂર્ણ નહીં. રાગ, પુણ્ય-પાપ, દયા, દાનકા વિકલ્પ ઉઠતા હૈ ઉસકો માનના વહ સંપૂર્ણ નહીં. દ્રવ્યદૃષ્ટિ સંપૂર્ણ હૈ. થોડી સૂક્ષ્મ બાત હૈ, લેકિન આજ તો હિન્દીમેં એક હી વ્યાખ્યાન હૈ ન. બાદમેં થોડા ધ્યાન રખના, સમજના.

'**द्रव्यदृष्टि च संपूर्णं**' એક સમયમેં ભગવાન પૂર્ણ, પૂર્ણ, પૂર્ણ અભેદ એકરૂપ પ્રભુ, એસી દૃષ્ટિકો યહાં પૂર્ણ સંપૂર્ણ કહતે હૈં. ઈસ સંપૂર્ણકી દૃષ્ટિ હુએ બિના દ્રવ્યદૃષ્ટિ હોતી નહીં. ઔર દ્રવ્યદૃષ્ટિકો હી સંપૂર્ણ લક્ષ્યમેં આતા હૈ, ઉસકો સમ્યગ્દર્શન કહતે હૈં. લડકે ઘર પર વાંચન કરતે હૈં યા નહીં? કહો, સમજમેં આયા? દેખો! દ્રવ્યાર્થિકનય પૂર્ણ દ્રવ્યકો દેખનેવાલી હૈ. દ્રવ્યાર્થિકકા અર્થ ક્યા હૈ? અપના જો દ્રવ્ય ત્રિકાલ જ્ઞાયકમૂર્તિ હૈ, જિસ જ્ઞાનકા... દ્રવ્યાર્થિક, દ્રવ્ય નામ વસ્તુ, અર્થ નામ પ્રયોજન હૈ, જિસ જ્ઞાનમેં દ્રવ્ય પ્રયોજન હૈ, ઐસે જ્ઞાનકો દ્રવ્યાર્થિકનય કહનેમેં આતા હૈ. બહુત સૂક્ષ્મ. ..યાજી! કિતને સાલસે સંપ્રદાયમેં હો, લેકિન દ્રવ્યાર્થિક યાની ક્યા? દ્રવ્ય યાની ક્યા? દ્રવ્યદૃષ્ટિ સંપૂર્ણ યાની ક્યા? (યે માલૂમ નહીં હોતા).

યે આત્માકા માણેકસ્તંભ હૈ. મોક્ષમંડપ ડાલનેમેં સમ્યગ્દર્શન માણેકસ્તંભ હૈ. શાદી કરતે હૈં ન? શાદી. ક્યા કરતે હૈં? લકડી ડાલતે હૈં ન? સ્તંભ ડાલતે હૈં. ચાર બાજુ લકડી (ડાલતે હૈં). માણેકસ્તંભ કહતે હૈં ન. શાદી કરતે સમય. ચાર લકડી હૈ, ચાર ગતિમેં રખડ. ઐસા કહતે હૈં ન શાદીમેં? ઐસે યહાં મોક્ષકા માણેકસ્તંભ સમ્યગ્દર્શનમેં હૈ. અમરચંદભાઈ! યે ચાર પ્રકારકા-દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર ઔર ઈચ્છા નિરોધકા આરાધન સ્વભાવમેં, યે મોક્ષમાર્ગકા માણેકસ્તંભ હૈ. ઉન ચારોંમેં ભી સમ્યગ્દર્શન પહલે હૈ. સમ્યગ્દર્શન બિના જ્ઞાન નહીં, સમ્યગ્દર્શન બિના ચારિત્ર નહીં, સમ્યગ્દર્શન બિના તપ નહીં, સમ્યગ્દર્શન બિના શ્રાવક નહીં, સમ્યગ્દર્શન બિના મુનિ નહીં. સમ્યગ્દર્શન બિના વ્યવહારસે ભગવાનકી ભક્તિ ભી નહીં.

કહતે હૈં, '**द्रव्यदृष्टि च संपूर्णं, शुद्धं सम्यग्दर्शनम्**'. ઈસીકે શુદ્ધ સમ્યગ્દર્શનકા લાભ હોતા હૈ. લો, યે લાભ. બનિયે લાભ કરતે હૈં ન? કિતને પૈસે હુએ? પચાસ હજાર બઢે, લાખ યા દો લાખ? હિસાબ કરતે હૈં કિ નહીં? દશેરા કહતે હૈં ન? ક્યા કહતે હૈં? વિજયા દશમી. દશેરા. હિસાબ લિખનેકો જાતે હૈં. દિવાલી આયે તો હિસાબ લિખના ચાહિયે ન. વહ લાભ કિતના હુઆ ઉસકા મિલાન કરતા હૈ. આત્મામેં ક્યા લાભ હુઆ, વહ બાત યહાં કરતે હૈં. સમ્યગ્દર્શનકા લાભ વહી લાભ હૈ. દૂસરા કોઈ લાભ હૈ નહીં. સમજમેં આયા?

દેખો! રાગકી મંદતા હુઈ વહ ભી લાભ નહીં. લક્ષ્મી પ્રાપ્ત હુઈ, ક્રોડ, દો ક્રોડ, પાંચ ક્રોડકા લાભ નહીં, કુટુંબ-કબીલા બહુત હુઆ વહ લાભ નહીં, અકેલે વ્રત, નિયમકા રાગ મંદ કિયા વહ ભી લાભ નહીં. લાભ તો ભગવાન ત્રિલોકનાથ ઉસે કહતે હૈં કિ, વહી યહાં તારણસ્વામી કહતે હૈં કિ લાભ તો સમ્યગ્દર્શનકા લાભ મિલના વહ લાભ હૈ. સમજમેં આયા? ભગવાન આત્મા દેહદેવળમેં બિરાજમાન પરમાનંદકી મૂર્તિ હૈ. પરમાત્મા અપના નિજ સ્વરૂપ.

ઉસકી દ્રવ્યદૃષ્ટિ સંપૂર્ણ કરકે અપનેમેં સમ્યગ્દર્શનકા લાભ હોના ઉસકા નામ લાભ સવાયા (હૈ). બિનયે લિખતે હૈં કિ નહીં? લાભ સવાયા, ઐસા કુછ લિખતે હૈં ન? લક્ષ્ય લાભ. લક્ષ્ય લાભ યે. આત્માકા અંતર લક્ષ્ય કરનેમેં સમ્યગ્દર્શનકા લાભ હોતા હૈ. યે લક્ષ્ય લાભ હૈ, દૂસરા કોઈ લાભ હૈ નહીં.

કહતે હૈં, શુદ્ધ સમ્યગ્દર્શનકા લાભ હોતા હૈ. શુદ્ધ શબ્દપ્રયોગ કિયા હૈ ન. વ્યવહાર સમ્યગ્દર્શન નહીં. વ્યવહાર સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્દર્શન હૈ નહીં. દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રકી શ્રદ્ધા કરના, નૌ તત્ત્વકી ભેદવાલી શ્રદ્ધા, વહ તો વ્યવહાર શ્રદ્ધા હૈ. વહ સમ્યગ્દર્શન નહીં. સમજમેં આયા? બાદમેં ક્યા કહતે હૈં?

'**ज्ञानमयं सार्थ शुद्धं**'. જ્ઞાનમય યથાર્થ શુદ્ધ આત્માકા અનુભવ હોતા હૈ. સમ્યગ્દર્શનમેં હોતા હૈ ક્યા? હોતા હૈ ક્યા? જ્ઞાનમય પદાર્થ આત્મા. અકેલા ચૈતન્યપ્રકાશ જ્ઞાયકમૂર્તિ દેખને-જાનને સ્વભાવ સ્વરૂપ, ઐસા જ્ઞાનમય શુદ્ધ આત્માકા અનુભવ હોતા હૈ. સમ્યગ્દર્શનકે લાભમેં જ્ઞાનમય આત્માકા અનુભવ હોતા હૈ. રાગકા અનુભવ છૂટકર, થોડા હો ભલે, સ્વભાવકે અનુભવકા લાભ (હોતા હૈ). જ્ઞાનમય આત્માકા આનંદકા લાભ હોતા હૈ. જ્ઞાનમય યથાર્થ શુદ્ધ આત્માકા અનુભવ હોતા હૈ. સમજમેં આયા?

કૈસા હૈ આત્મા? જ્ઞાનમય યથાર્થ શુદ્ધ આત્મા. ઐસા નહીં કહા હૈ કિ આત્મા આસ્રવમય, રાગમય, દયા, દાનવાલા આત્મા, પુણ્ય-પાપવાલા આત્મા, કર્મવાલા આત્મા, ઐસા નહીં (કહા હૈ). જ્ઞાન ચૈતન્યપ્રકાશ, માત્ર જ્ઞ-સ્વભાવ. જ્ઞાનપ્રકાશ. જ્ઞાન (યાની) યે વાણી, પુસ્તક, અક્ષર નહીં, હાં! અંદર પ્રકાશ જો ચૈતન્યકા જ્ઞાનમય હૈ, વહ જ્ઞાનમય શુદ્ધ પદાર્થ, ઉસકા અનુભવ-ભોગના હોના ઉસકા નામ સમ્યગ્જ્ઞાન કહનેમેં આતા હૈ. શ્રાવકકો ચૌથે ગુણસ્થાનસે વહ શુરૂ હોતા હૈ. સમજમેં આયા?

કરણાનુયોગકી ચિંતાકા ફલ, ભાઈ! ઐસે લિયા હૈ. દેખો! કરણાનુયોગ, કરણાનુયોગ અકેલા પરિણામ-પરિણામ કરે, ઐસા નહીં. કરણાનુયોગકે પરિણામકા વિચાર કર ઔર ઉસ પરિણામકો જાનનેવાલા ત્રિકાલ દ્રવ્ય, ઉસકા જ્ઞાન કર તો કરણાનુયોગકી ચિંતાકા ફલ કહનેમેં આતા હૈ, નહીં તો કહનેમેં આતા નહીં. બહુત ભેદ આતે હૈં ન? ભેદ. ઐસા કિયા, કર્મ પ્રકૃતિ ઐસી હૈ, ઇતના ઉદય આતા હૈ, ઐસા હૈ. હો. સબકા ફલ ક્યા? કરણાનુયોગકી વિચારધારાકા ફલ ક્યા? ૧૪૮ પ્રકૃતિ હૈ, આઠ કર્મ હૈ, ઉસકી ૧૪૮ પ્રકૃતિ હૈ, મિથ્યાત્વમેં ઇતની પ્રકૃતિકા ઉદય હૈ, ઇતની સત્તા હૈ, ઇતની ઉદિરણા ઔર ઇતના વિપાક. ઉસકા ફલ ક્યા? કહતે હૈં, કહતે હૈં ન?

'**करणानुयोग चिंतनं**'. કરણાનુયોગ, પરિણામકા સ્વકા ઔર પરકા પરિણામકી વિચારધારામેં દ્રવ્ય સ્વભાવકા લાભ હોના ઉસકા ફલ હૈ. કરણાનુયોગમેં વીતરાગતા કહા ન? ચારોં અનુયોગમેં વીતરાગતા કહા હૈ કિ ક્યા? ચારોં અનુયોગકા સાર ભગવાનને વીતરાગતા કહા હૈ. પંચાસ્તિકાય.

શાસ્ત્ર તાત્પર્ય. ૧૭૨ ગાથા અપને અધૂરી હૈ. સબ શાસ્ત્રકા તાત્પર્ય વીતરાગભાવ (હૈ). કરણાનુયોગમેં ભી વીતરાગતા હૈ. ક્યા? નિમિત્ત, રાગ ઔર અલ્પ પર્યાયસે હટકર સ્વભાવ પર દૃષ્ટિ દે વહ વીતરાગતા હૈ. વહ શાસ્ત્ર પઢનેકા ફલ હૈ. અકેલા કંઠસ્થ કર લે, લોગોંકો કહે વહ કોઈ શાસ્ત્રકા તાત્પર્ય હૈ નહીં. '**करणानुयोग चिंतनं**'. કરણાનુયોગકા ચિંતવન, વહ ઉસકા ફલ હૈ. સમજમેં આયા? બાદમેં, ૩૫૬? ૩૫૬.

द्रव्यानुयोग उत्पाद्यं, द्रव्यदृष्टि च संजुतं।
अनंतानंत दिस्टंते, स्वात्मानं व्यक्त रूपयं।।३५६।।

ક્યા કહા? દ્રવ્યાનુયોગકા અભ્યાસ કરના ચાહિયે. દ્રવ્યાનુયોગકા અર્થ આત્મા ક્યા હૈ, પરમાણુ ક્યા હૈ, વિકાર ક્યા હૈ, ઐસા અભ્યાસ તત્ત્વદૃષ્ટિકા કરના ચાહિયે. દ્રવ્યાનુયોગ દ્રવ્ય જિસમેં પ્રધાનપને હૈ, ઉસકા અભ્યાસ કરના ચાહિયે. '**द्रव्यानुयोग उत्पाद्यं**'. અભ્યાસ કરના ચાહિયે. '**उत्पाद्यं**'નો અર્થ ઈ-અભ્યાસ કરના ચાહિયે, એમ લીધું છે. '**द्रव्यानुयोग उत्पाद्यं**' છે ને શબ્દ? ભાઈ! એનો અર્થ ઈ છે. ઉત્પાદ એટલે ઉત્પન્ન કરવો. દ્રવ્યાનુયોગનો અભ્યાસ કરવો. જુઓ! ચાર અનુયોગમેં દ્રવ્યાનુયોગકા અભ્યાસ મુખ્ય આત્માકી દૃષ્ટિ પ્રાપ્તિ કરનેમેં વહી અભ્યાસ મુખ્ય હૈ. સમજમેં આયા?

'**द्रव्यदृष्टि च संजुतं**'. સાથમેં દ્રવ્યાર્થિકનયસે શુદ્ધ આત્માકી દૃષ્ટિ ભી પ્રાપ્ત કરની ચાહિયે. ક્યા કહતે હૈં? અકેલા અભ્યાસ-અભ્યાસ નહીં. અકેલા દ્રવ્યાનુયોગકા અભ્યાસ કર લિયા કિ યે આત્મા હૈ, ઐસા હૈ, યે ઐસા હૈ, વહ તો પરલક્ષ્યી બાત હુયી. અપના આત્મા અંતર વસ્તુ અખંડાનંદ પ્રભુ પૂર્ણ સ્વરૂપ હૈ, ઉસકી અંતર દૃષ્ટિ કરકે દ્રવ્યદૃષ્ટિ સહિત અભ્યાસ કરના, ઉસકા નામ દ્રવ્યાનુયોગકા તાત્પર્ય હૈ. સમજમેં આયા? દ્રવ્યદૃષ્ટિ ભી પ્રાપ્ત કરની ચાહિયે. જિસસે '**स्वात्मानं व्यक्त रूपयं, अनंतानंत दिस्टंते**' ક્યા કહતે હૈં? અપને શુદ્ધ આત્માકે સમાન જગતકી અનંતાનંત .. પ્રગટરૂપસે દિખાઈ પડે. ક્યા કહતે હૈં? જિસકી રાગ ઔર અલ્પજ્ઞ આદિ પર્યાયકી દૃષ્ટિ હટકર જ્ઞાયક પૂર્ણ સ્વભાવકી દૃષ્ટિ હુઈ, ઉસકી દૃષ્ટિમેં અનંત આત્મા પરમાત્મસ્વરૂપ હૈ, પર્યાયકો છોડકર સ્વભાવ પરમાત્મા હૈ, ઐસા ઉસકો દેખનેમેં આતા હૈ. અમરચંદભાઈ! અપની પર્યાયદૃષ્ટિ છૂટ ગઈ તો દૂસરેકો દેખનેમેં પર્યાયસે નહીં દેખકર ઉસકા દ્રવ્ય સ્વભાવ ક્યા હૈ, અનંતાનંત આત્મા, ચૌદ બ્રહ્માંડ....

યે ક્યોં કહા? કોઈ એક હી આત્મા કહતે હૈં તો ઉસકો ચીજકા ભાન નહીં હૈ. વેદાંત આદિ એક હી આત્મા કહતે હૈં. જૈનમેં ભી કિતને હી કથન કરતે.. કરતે.. કરતે.. કરતે એકમેં આ જાતે હૈં. ઐસા હૈ નહીં. અનંત આત્મા હૈ. ઈસલિયે સિદ્ધ કિયા હૈ. અમરચંદભાઈ! કોઈ કહતા હૈ ન કિ યે અંતતઃ તો વેદાંતમેં ચલા જાતા હૈ. એક વ્યક્તિ એક વ્યક્તિ નહીં, અનંત વ્યક્તિરૂપ એક. ઐસા નહીં હૈ, ઐસા નહીં હૈ. ઐસા હૈ નહીં. લૌમેં લૌ મિલ જાતી હૈ ઐસા ભી નહીં હૈ. અપના તત્ત્વ પર અનંત આત્માસે ભિન્ન હૈ. સમજમેં આયા? વહ

કરતે-કરતે ચલે જાતે હૈં, નિશ્ચયકા અભ્યાસ કરતે (માનને લગતે હૈં કિ), એક આત્મા હૈ, વેદાંત જૈસા હો ગયા, અનંતમેં મિલ ગયા. દૃષ્ટિ અનંતમેં મિલ ગઈ ઉસકા નામ સમ્યક્. ઐસા હૈ નહીં.

ઈસલિયે તારણસ્વામી (કહતે હૈં), જૈન સર્વજ્ઞ પરમાત્માને, ત્રિલોકનાથ પરમેશ્વરને જો અનંત આત્મા દેખે, અનંત પદાર્થ દેખે, ઉસકો સાથમેં સિદ્ધ કરતે હૈં. સમજમેં આયા? આપકો માલૂમ નહીં હોતા, અધ્યાત્મકી બાત કરતે-કરતે ઐસી બાત કરે કિ ઉસમેં એક હી આત્મા રહ જાયે ઔર અનંત આત્માકા નાશ હો જાયે. બહુત અચ્છી કરતે હૈં, ભાઈ! અચ્છી બાત કરતે હૈં. માલૂમ નહીં હૈ, ભાન નહીં હૈ. સેઠ! અધ્યાત્મકી ઐસી બાત કરે કિ ઓહો..! અંતતઃ તો એક હૈ કિ નહીં? અંતતઃ તો એક સ્વરૂપ હૈ કિ નહીં? હૈ હી નહીં.

પ્રત્યેક આત્માકી અનાદિકી સત્તા ભિન્ન હૈ ઔર સિદ્ધ પરમાત્મામેં અનંત સત્તા ભિન્ન રહતી હૈ. કભી સિદ્ધકી સત્તા એક હો જાતી નહીં. મોક્ષમેં ભી પૂર્ણાનંદકી પ્રાપ્તિ પ્રત્યેક આત્માકો હુઈ તો પ્રત્યેક સત્તા સિદ્ધમેં ભી ભિન્ન હૈ. અનાદિકી ભિન્ન હૈ, તો મુક્તિ હોનેકે બાદ અપના નાશ હો જાયે કિ ભિન્ન સત્તા નિર્મલ રહ જાયે? નિર્મલ ભિન્ન સત્તા રહતી હૈ. તારણસ્વામી કહતે હૈં કિ '**अनंतानंत दिस्टंते, स्वात्मानं व्यक्त रूपयं**'. અનંત આત્માએં નિર્મલ પૂર્ણ જ્ઞાનઘન હૈં જ્ઞાયકભાવરૂપ. ક્યોં? કિ અપને આત્માકો પુણ્ય-પાપકા વિકલ્પ નામ આસ્રવસે ભિન્ન જાના, કર્મસે ભિન્ન જાના, વહી આત્મા. તો સબ આત્મા ઐસે હૈં. કોઈ આત્મા રાગવાલા હૈ ઔર કોઈ મિથ્યાત્વવાલા હૈ, કોઈ કર્મવાલા હૈ, ઐસા નહીં હૈ. ક્યોંકિ આત્મા ઐસા હૈ નહીં. સમજમેં આયા? દેવીલાલજી! સબ આત્મા કૈસે હૈં? દેખો!

કલ કહા થા ન? દેવચંદજી ભી કહતે હૈં. 'પ્રભુ! તુમ જાણગ રીતિ સૌ જગ દેખતા હો લાલ..' હે નાથ! હે સર્વજ્ઞપ્રભુ! આપ સર્વ જીવકો શુદ્ધ દેખતો હો. 'નિજ સત્તાએ શુદ્ધ સૌને પેખતા હો લાલ..' હે પરમાત્મા! સબ આત્માકી અંતર નિર્મલ જ્ઞાયક, આનંદકી શક્તિકો આપ આત્મા કહતે હો. આપને આત્માકો ઐસા દેખા હૈ. બરાબર હૈ? સમજમેં આયા? તો સમ્યગ્દૃષ્ટિકો અપના જબ રાગ ઔર પર્યાયકા અંશકી દૃષ્ટિકો છોડકર સ્વભાવકી પૂર્ણ જ્ઞાયકભાવકી દૃષ્ટિ હુઈ, ઐસે હી સબ આત્મા જ્ઞાયકમય હૈં, ઐસી માન્યતામેં દેખતે હૈં. સમજમેં આયા? પર્યાયમેં ફર્ક હૈ, વસ્તુમેં ફર્ક નહીં હૈ, અભવિ હો યા ભવિ હો, અનંત સંસારી હો યા એકાવતારી હો. સમજમેં આયા?

'**अनंतानंत दिस्टंते, स्वात्मानं व्यक्त रूपयं**'. ક્યા કહતે હૈં? શુદ્ધ આત્માકે સમાન. જગતકી અનંતાનંત આત્માએં પ્રગટરૂપસે દિખલાઈ દેતી હૈ. પ્રગટરૂપસેકા અર્થ-વહ પર્યાય પ્રગટ હૈ ઉતના નહીં, ઉસકા પૂર્ણ સ્વરૂપ હૈ. ચિદાનંદ જ્ઞાયકજ્યોત અખંડાનંદ પૂર્ણ પરમાત્મા, સબ આત્મા ઐસે હૈં. એકેન્દ્રિયમેં ભી ઐસા હૈ, દોઈન્દ્રિયમેં ભી ઐસા હૈ. એકેન્દ્રિય, દોઈન્દ્રિય તો કાયા ઔર અલ્પ પર્યાયકા નામ (હૈ), વહ વસ્તુકા સ્વરૂપ નહીં હૈ. વસ્તુ અકેલી ચૈતન્યજ્યોત

ચૌદ બ્રહ્માંડમેં અનંત આત્મા માત્ર જ્ઞાયકભાવસે ભરે હૈં, ઐસે અપની પર્યાયદૃષ્ટિ છોડકર સ્વભાવકી દૃષ્ટિ હુઈ તો સબ આત્માકો સમ્યગ્દૃષ્ટિ પરમાત્મા સ્વભાવસે દેખતે હૈં. રતનલાલજી! સુના હી નહીં.

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- પ્રગટ, પ્રગટ. વસ્તુ પ્રગટ હી હૈ. વસ્તુ હૈ ન? વર્તમાન પર્યાય પ્રગટ હૈ ન? વસ્તુ પ્રગટ નહીં હૈ. લેકિન જ્ઞાનીને અપને દ્રવ્યકો શ્રદ્ધામેં પ્રગટ દેખા તો સબ આત્મા પ્રગટ શુદ્ધ હૈં. જ્ઞાયક પ્રગટ હૈ, અપ્રગટ હૈ નહીં.

મુમુક્ષુ :- પોતાના આત્માને..

ઉત્તર :- અપના દ્રવ્ય દેખા ન, ઈસલિયે સબકા દ્રવ્ય સ્વભાવ, વસ્તુ સ્વભાવ વ્યક્ત નામ પ્રગટ નિર્મલ હૈ, ઐસા જ્ઞાની અપનેકો દેખતે હૈં, ઐસા પરકો દેખતે હૈં. પર્યાયકો અપનેમેંગૌણ કી, તો દૂસરેકો દેખનેમેં પર્યાયકો ગૌણ કરકે દેખતે હૈં. ઓહોહો..! સમજમેં આયા?

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- વાસ્તુ યે હૈ. નિશ્ચય વાસ્તુ યહ હૈ ન. (બાકી) વાસ્તુ ક્યા હૈ? કિસીકે મકાનમેં ઔર કિસીકે પત્થરમેં રહના, વહ વાસ્તુ હૈ? સેઠ!

'**अनंतानंत दिस्टंते, स्वात्मानं व्यक्त रूपयं**' ૩૫૬ (ગાથા પૂરી) હુઈ. ૩૫૭.

दिव्यं द्रव्यदृष्टिं च, सर्वज्ञं शाश्वतं पदं।
अनंतानंत चतुष्टं, केवलं पद्मम ध्रुवं।।३५७।।

આહા..! કહાં રહા હૈ? આત્માકે કિતને ગુણ ગાયે હૈં! તારણસ્વામીને આત્માકે ગાને કિતને ગાયે હૈં! ઉસમેં રહે હુએકો, સંપ્રદાયમેં રહે હુએકો માલૂમ નહીં. શોભાલાલભાઈ! કહનાપતો પડે ન. રતનલાલજી! માલૂમ નહીં ક્યા કહતે હૈં. અપને ફલાનેમેં હૈં, અપને તારણસમાજકે કહલાતે હૈં. ક્યોં સેઠ? લેકિન ક્યા કહતે હૈં ઉસકી પીછાન હૈ? પરમેશ્વર જૈન ત્રિલોકનાથકી વાણી જૈસી આયી, ઉસકા અનુભવ કરકે, જ્ઞાન કરકે (નક્કી) કિયા હૈ કિ ભગવાન કહતે હૈં વહી સત્ય હૈ. ઈસકે સિવા અન્ય કોઈ કહતે હૈં વહ તીન કાલમેં સત્ય નહીં હૈ.

કહતે હૈં, '**दिव्यं द्रव्यदृष्टिं च, सर्वज्ञं शाश्वतं पदं**'. ક્યા કહતે હૈં? દ્રવ્યદૃષ્ટિ અપૂર્વ હૈ. '**दिव्यं**' શબ્દ હૈ ન? દ્રવ્યદૃષ્ટિ '**दिव्यं**'. આહા..! સમજમેં આયા? એક જ્ઞાયક પરમાનંદ પરમાત્મા અપનેકો દેખના વહી દૃષ્ટિ દિવ્ય નામ પ્રધાન હૈ. હૈ? અપૂર્વ હૈ. દૂસરી કોઈ દૃષ્ટિકો અપૂર્વ કહતે નહીં. સમજમેં આયા? અપૂર્વ. એક સમયમેં ભગવાન અપના પૂર્ણ આનંદ જ્ઞાયક (હૈ), ઐસી દૃષ્ટિ હી અપૂર્વ દૃષ્ટિ હૈ. સમજમેં આયા? બાકી ભગવાન સચ્ચે હૈં ઔર દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રકી શ્રદ્ધાકી દૃષ્ટિ વહ દૃષ્ટિ નહીં હૈ. અમરચંદભાઈ! વહ તો વ્યવહાર દૃષ્ટિ હો ગઈ. ઐસા તો અનંત બૈર માના હૈ. અપના દિવ્ય સ્વભાવ, ઉસકી દૃષ્ટિકો હી યહાં દિવ્ય દૃષ્ટિ કહતે હૈં. ઉસકા નામ પ્રધાન, દિવ્યતા નામ પ્રધાન દૃષ્ટિ હૈ.

'**सर्वज्ञं शाश्वतं पदं**' ક્યા કહતે હૈં? જો અપને આત્માકો સર્વજ્ઞ અવિનાશી પદમેં દિખાતી હૈ. ક્યા કહતે હૈં? દ્રવ્યદષ્ટિકો અપૂર્વ ક્યોં કહા? દ્રવ્ય સ્વભાવકી દષ્ટિકો અપૂર્વ ક્યોં કહા? ક્યોંકિ વહ દષ્ટિ અપનેમેં સર્વજ્ઞપદકો દિખાતી હૈ. અપનેમેં દ્રવ્ય સ્વભાવમેં સર્વજ્ઞપદકો દિખાતી હૈ. પર સર્વજ્ઞ પરમેં રહે. સમજમેં આતા હૈ યા નહીં? પ્રેમચંદજી! '**सर्वज्ञं शाश्वतं पदं**'. અપનેમેં સર્વજ્ઞપદ શાશ્વત અવિનાશી ધ્રુવ (હૈ), ઐસે પદકો દ્રવ્યદષ્ટિ અપૂર્વ દિખાતી હૈ. સમજમેં આયા? થોડા સૂક્ષ્મ તો હૈ. અધ્યાત્મિક બાત હૈ કિ નહીં? શ્રાવકાચારકી બાત હૈ. યે તો અભી શ્રાવકાચારકી બાત હૈ. મુનિપના તો કહાં રહ ગયા.

કહતે હૈં, '**सर्वज्ञं शाश्वतं पदं**' યે દષ્ટિ દેખાતી હૈ. અપના નિજ અકેલા જ્ઞ-સ્વભાવ, જાણક સ્વભાવ, પૂર્ણ જ્ઞાયક સર્વજ્ઞપદ, વહ દિવ્ય દષ્ટિ અપૂર્વ, વહ સર્વજ્ઞ અપને નિજ પદકો દિખાતી હૈ. ઈસલિયે ઉસ દષ્ટિકો અપૂર્વ દિવ્ય દષ્ટિ કહનેમેં આયી હૈ. કહો, જુગરાજજી! સમજમેં આતા હૈ? યે જૈનપના હૈ. સમજમેં આયા? કોઈ સંપ્રદાયમેં જૈનપના રહતા નહીં. કોઈ કપડેમેં રહતા નહીં. કપડા છોડનેસે ભી જૈનપના આ નહીં જાતા. અંતરમેં.. આહાહા..! '**सर्वज्ञं शाश्वतं पदं**' ધ્રુવ પદ, ધ્રુવ પદ. ધ્રુવ પદ અવિનાશી આત્મા નિત્યાનંદ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ, અપના પૂર્ણ સ્વરૂપ, ઉસકો દષ્ટિ દિખાતી હૈ, ઈસલિયે ઉસ દષ્ટિકો અપૂર્વ નામ દિવ્ય દષ્ટિ કહનેમેં આયી હૈ. દિવ્ય આંખ, દિવ્ય દષ્ટિ, અપૂર્વ ચક્ષુ. સમજમેં આયા? યે આંખ નહીં. યે તો મિટ્ટીકી-ધૂલકી હૈ. અંદરમેં પરકો દેખના વહ ભી નહીં. અપનેકો પૂર્ણ દેખના, ઉસ દષ્ટિકો દિવ્ય ઔર અપૂર્વ દષ્ટિ કહતે હૈં. સમજમેં આયા? આહાહા..!

'**अनंतानंत चतुष्टं**' અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતસુખ ઔર અનંતવીર્ય કેવલ અસહાય, પરસંગ રહિત, નિશ્ચલ અવિનાશી પ્રફુલ્લિત કમલકે સમાન વિકસીત નિર્લેપ ઝલકાતી હૈ. ક્યા કહતે હૈં? ઓહો..! દ્રવ્યદષ્ટિ વસ્તુકી દષ્ટિ, પરમાર્થ તત્ત્વકી દષ્ટિકો દિવ્ય ક્યોં કહનેમેં આયી હૈ? કિ અપનેમેં અનંત જ્ઞાન (હૈ). શાશ્વત તો કહા ધ્રુવ, લેકિન ધ્રુવમેં શાશ્વતમેં અંદરમેં ક્યા રહા હૈ? બેહદ જ્ઞાન, બેહદ દર્શન, બેહદ આનંદ, બેહદ વીર્ય (રહા હૈ). આત્મામેં અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત આનંદ ઔર વીર્ય (હૈ), ઐસા વહ દિવ્ય દષ્ટિ દિખાતી હૈ. ઓહોહો..! નરભેરામભાઈ!

કેવલ સહાય. કહતે હૈં, કેવલં અકેલા જ્ઞાન, દર્શન, આનંદ ઔર વીર્યકા પિંડ, ઉસકા સ્વભાવ અનંત અપાર અમર્યાદિત (હૈ). ઐસા વહ દષ્ટિ દિખાતી હૈ. કેવલ પરસંગ રહિત. રાગ રહિત, કર્મ રહિત, શરીર રહિત. દેખો! અબદ્ધસ્પૃષ્ટ. ભગવાન આત્મા પરસે બંધ નહીં, પરસે મિલા નહીં, પરકા સંગ નહીં, ઐસા પરમાનંદ અપના સ્વરૂપ, ઉસકો દષ્ટિ દિખાતી હૈ. ઈસલિયે ઉસ દષ્ટિકો દિવ્ય નામ અપૂર્વ કહનેમેં આયા હૈ. સમજમેં આયા?

'**पदम**'. પ્રફુલ્લિત કમલકે સમાન વિકસીત નિર્લેપ ઝલકાતી હૈ. કમલ હૈ ન? કમલ. વહ પહલે સંકુચિત હોતા હૈ, ફિર વિકસીત હો જાતા હૈ. દષ્ટિ દિખાતી હૈ કિ અપના સ્વભાવ

અંદર પૂર્ણ પડા હૈ, ઉસ પૂર્ણમેં અભ્યાસ કરનેસે ઉસકા વિકાસ કેવલજ્ઞાનમેં હો જાતા હૈ. જૈસા અંદરમેં કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન, આનંદ દિખાતી હૈ, ઉસ દૃષ્ટિકે વિષયમેં અભ્યાસ કરતે-કરતે કમલ જૈસે ખિલ જાતા હૈ, વૈસે અપના અનંત ચતુષ્ટય ખિલ જાતા હૈ. ઐસા વહ દૃષ્ટિ દિખાતી હૈ. સમજમેં આયા? એ.. સેઠી!

ઐસા કહકર ક્યા કહા? કિ કોઈ રાગકી ક્રિયા યા કોઈ વ્યવહારકી ક્રિયાસે આત્મા પ્રફુલ્લિત હોતા હૈ, ઐસા નહીં હૈ. દૃષ્ટિ ઐસા નહીં દેખતી હૈ. રતનલાલજી! સમજમેં આયા? ચશ્મા-બશ્મા નહીં હૈ? ભૂલ ગયે? કહો, સમજમેં આયા? દેખો! એક ગાથામેં કિતના કહતે હૈં! '**अनंतानंत चतुष्टं, केवलं पद्मम ध्रुवं**' દૃષ્ટિ ઐસી મનાતી હૈ કિ કમલ સમાન આત્મા પ્રફુલ્લિત પડા હૈ. પૂર્ણ અનંત ચતુષ્ટમય, ઉસકા અંતર એકાકાર હોનેસે વહ પ્રગટ હો જાતા હૈ. કોઈ રાગકી ક્રિયા યા દયા, દાન, વ્યવહાર સમ્યગ્દર્શન, ચારિત્રસે પ્રગટ હોતા હૈ ઐસા હૈ નહીં. સમજમેં આયા? અપને સ્વભાવકી અંતર દૃષ્ટિકા વિષય કરનેસે, ઉસમેં રહતે, રહતે, રહતે શક્તિમેં જો અનંત ચતુષ્ટય પડા હૈ, વહી પર્યાયમેં અનંત ચતુષ્ટય પ્રગટ હો જાયેગા. કાર્યરૂપ હો જાયેગા કારણમેંસે. આહાહા..! સમજમેં આયા?

કહતે હૈં, કિ '**केवलं पद्मम ध्रुवं**'. અકેલા વિકસીત નિર્લેપ. ભગવાન અંદર નિર્લેપ અપના શુદ્ધ હૈ, ઐસા દૃષ્ટિ દેખાતી હૈ ઔર પર્યાયમેં ભી ઐસા નિર્લેપ અભ્યાસ કરનેસે હો જાયેગા. કોઈ દૂસરેકા અભ્યાસ કરકે, વ્યવહાર કરતે-કરતે, નિમિત્તકા સંગ કરકે કેવલજ્ઞાન નામ મુક્તિ હોગી ઐસા હૈ નહીં. ઐસા દૃષ્ટિ દિખાતી નહીં. ભાઈ! દૃષ્ટિ ઐસા નહીં દિખાતી હૈ. આહાહા..! અપના ત્રિકાલ અનંત ચતુષ્ટય અંદર પડા હૈ, ઉસે દૃષ્ટિ દિખાતી હૈ ઔર ઉસ ચતુષ્ટય અંદરમેંસે એકાકાર હોકર પ્રગટ હોતા હૈ. દૂસરી કોઈ ક્રિયા ઉસકી હૈ નહીં. વિકલ્પ, દયા, દાન ઔર વ્યવહાર-ફ્યવહાર પ્રગટ હોનેમેં કારણ-ફારણ હૈ હી નહીં. મૂલચંદભાઈ! આહાહા..! ઉસકા નામ દ્રવ્યદૃષ્ટિ, ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન, ઉસકા નામ ધર્મકા પ્રથમ પાયા-ધર્મકી નીવ-ધર્મકી પ્રથમ નીવ. બાદમેં શ્રાવકપનેકા વ્રતકા વિકલ્પ ઉઠતા હૈ. જબ ઉસકી સ્થિરતા વિશેષ હોતી હૈ, તો વહાં શ્રાવકપના ઉસકો પંચમ ગુણસ્થાન યોગ્ય દશા હોતી હૈ. વિકલ્પ ઉઠતા હૈ ઉસકો વ્યવહાર કહતે હૈં. સ્થિરતા હોતી હૈ ઉસકો નિશ્ચય કહતે હૈં. શ્રાવકકે આચારકા વર્ણન કરનેસે પહલે દૃષ્ટિકા વર્ણન ઐસા કિયા હૈ. ઐસી દૃષ્ટિ નહીં હો તો શ્રાવકપના સચ્ચા કભી હોતા નહીં. (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)